

Gezondheidsvaardige geletterdheid

Ongeveer een jaar geleden kreeg mijn moeder van 84 jaar een brief van de gemeente waarin zij woont met informatie over de *Wet Langdurige Zorg*. Mijn vader was kort daarvoor namelijk in een verzorgingshuis opgenomen. Mijn moeder kan goed voor zichzelf zorgen, lichamelijk en geestelijk top voor haar leeftijd en laat zich ook niet snel met een kluitje in het riet sturen. Na een paar dagen belde zij met de vraag of ik eens samen met haar naar de brief wilde kijken. Het was haar niet helemaal duidelijk. O ja, mijn zus had er ook al naar gekeken. Nou is mijn zus gepokt en gemazeld in de voor haar beroepsuitoefening relevante wetgeving in de zorg en bovendien erg praktisch ingesteld. Het begon bij mij al wat te kriebelen. Bij mijn moeder aangekomen, heb ik de brief ter hand genomen, nauwelijks meer dan 1 A4-tje. Terwijl mijn moeder koffie ging zetten en het avondeten aan het voorbereiden was, stortte ik mij op de inhoud van het gemeentelijk schrijven. Na ruim een uur met 2 alinea's bezig te zijn geweest, heb ik het opgegeven. Samen met mijn moeder heb ik de rest van de avond besteed aan het opstellen van een aantal vragen. Onderaan de brief van de gemeente stond, heel begrijpelijk en goed te begrijpen: *"Mocht u naar aanleiding van dit schrijven nog vragen hebben ...."* Op mijn beurt vraag ik mij af hoeveel van onze goede geleide lezers deze situatie herkennen.

LAAGGELETTERDHEID

In een groot aantal landen worden eens in de 3 jaar de vaardigheden van 15-jarige leerlingen gemeten op het gebied van wiskunde, lezen en natuurwetenschappen. Dit gebeurt in een grootschalig internationaal OESO-onderzoek genaamd Programme for International Student Assessment (PISA). Voor Nederland kwam in 2018 de score 'lage leesvaardigheid' uit op 24,1%; dit bleek een significante toename ten opzichte van 2015 (18,1%). Ik herhaal het nog maar eens in woorden, voor wie een lage cijfervaardigheid heeft: een kwart van de 15-jarigen heeft een lage leesvaardigheid! Het streven van de Europese Unie is dat in 2020 maximaal 15% van de 15-jarigen een lage leesvaardigheid heeft. Werk aan de winkel dus.

Maar er zijn meer cijfers bekend. Ruim een jaar geleden werd gepubliceerd dat in Nederland zo'n 2,5 miljoen inwoners onvoldoende kunnen lezen, schrijven, rekenen en met computers omgaan. Inmiddels heeft de laaggeletterdheid de aandacht van de politiek en in het huidige regeerakkoord is daar geld voor uitgetrokken. Maar hoe bereik je deze mensen? Elk jaar komen er nieuwe laaggeletterden bij. Dweilen met de kraan open en te weinig doeken om alles op te dweilen. Maar een paar procent van de doelgroep

wordt bereikt met initiatieven die vaak op vrijwillige basis plaatsvinden. En dat juist in deze tijd, waarin continu vanuit de overheid informatie wordt verstrekt over wat mag, niet mag of op welke afstand iets mag.

GEZONDHEIDSSVAARDIG

Een initiatief dat voor ondersteuning kan zorgen is 'Lees en schrijf! Gezondheid' (www.Leesenschrijf.nl), een van de modules van een veel breder oefenpakket op het gebied van lezen, schrijven en rekenen. Opgezet als steun in de rug voor (jong)volwassenen om op een makkelijke en toegankelijke manier te leren en zich te ontwikkelen. De module helpt om gezondheidsinformatie te vinden, te begrijpen en te gebruiken. Voor veel laaggeletterden kost het heel veel moeite om informatie te vergelijken, vragen te stellen of te overleggen met zorgverlener of zorgverzekeraar. Het is bekend dat patiënten met minder gezondheidsvaardigheden bijvoorbeeld vaker gebruikmaken van de zorg, langduriger zorg nodig hebben en hun medicijnen vaker niet goed gebruiken omdat de bijsluiters te ingewikkeld zijn.

Wat valt hier nu uit te leren? Veel patiënten hebben beperkte gezondheidsvaardigheden en dat komt niet alleen voor bij laagopgeleiden of ouderen. Het is duidelijk ook bij de jeugd zichtbaar en de trend in de tijd is ongunstig. Patiënten kunnen vanwege laaggeletterdheid moeite hebben met het begrijpen van uitleg of het lezen van schriftelijke informatie. Tandartsen en de praktijkmedewerkers moeten daar rekening mee houden. In het NTVT van september 2019 stond een heel mooi artikel van Albert Smith over laaggeletterdheid van patiënten en tips om hiermee om te gaan. Ik heb het nogmaals gelezen. In deze tijd van corona is daar genoeg tijd voor!

dr. Jan H.G.
Poorterman,
redacteur

